

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Educatio

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

minum, velut male congregati in visceribus, fellis, iactura facienda est, & abijcienda proflus e corde omnis intrinsecus latens amaritudo peccati. si qua forte ex desideris iniquis, velut ex cibis noxiis congregata est. Quam vti que cum euomerit quis & abiecerit, ingen- tis & gratitudinis liberabitur morbo: si tamen post vomitum, quæ ad sanitatem pertinent, sumat. *Epistola prima ad Iacobum fratrem Domini.*

D. Augustini, tenet corpus Christi, id est, Ecclesia in torculari, id est, in pressuris. Sed in torculari fructuosa pressura. Vna in vite pressuram non sentit, integra videtur: sed nihil inde mahat: mittitur in torculari, calcatur, premitur, iniuria videtur fieri vix, sed ista iniuria sterilis non est, imò si nullà iniuria accederet, sterilis remaneret. *in Psal. 55.*

Torcularia possumus accipere Ecclesias eadem ratione qua & aream intelligimus Ecclesiam. Quia siue in area, siue in torculari, nihil agitur, nisi vt fructus ab integumentis purgentur, quæ necessaria erant, & vt nascerentur, & vt crescerent, atque ad maturitatem vel messis, vel vindemiæ peruenirent. His ergo vel integumentis vel sustentaculis, id est palis in area, frumenta & vinas in torcularibus exuuntur. Sicut in multitudine secularium hominum, quæ simul cum bonis coarguuntur, quibus vt nascerentur, & apti fierent verbo diuini, necessaria erat illa multitudo, id agitur, vt spiritali amore per operationem ministrorum Dei separantur. *in Psal. 80.*

Arcus Nos, quæ figurâ gessit Ecclesie, edificata est lignis quadra- tis. Quid est quadrati? Attendite similitudinem: quadrati lapidis esse debet Christianus. In omni tribulatione non cadit, & si impel- litur, & si quâ vertitur, non cadit. Nam quadratum lapidem quæ- cunque veteris, stat. Stantem te sic inueniat casus in *Psalmo cxiâ gestimo sexto.*

Nauicula, id est, Ecclesia, turbatur fluctibus in profundo: sed quia Christus erat in monte, non pote mergi: Turbulentum mare hoc seculum cogitate. Vnde ascendit super nauiculam cum per- secutio venit. Sed in his tentationibus erigantur antennis, id est crux Christi, simplex conuersatio & pura confessio, tanquam candentia vela religuntur. Et hæc vela nostra fluctibus abluantur, ves- tisque tendatur, vt sine macula & ruga inueniatur. Quantumlibet mare seuiat, ventus incumbat, inter fluctus & fluctus nauis ista tur- betur: tantum non mergatur, & curret. Denique postquam nauis hæc edificata est in Ierusalem, atque in medio pelagi huius frementa- tis emissa est, æstantium volui vndarum, & furentium flabra ven- torum, dum eam huc atque illic circumferunt, omnium gentium litibus appulerunt, peregrinas merces, quæcunque inueniret, ad- uexit. Quid enim tam peregrinum in terra nostra, quam per penit- tentiam, remissio peccatorum & cælorum regnum? *De Verbis Do- mini in Matth. serm. 14.*

Quem admodum ex multis granis vni conficitur panis, & ex ræ- cemis multis vni calix exprimitur: sic ex multis fidelibus vnum corpus mysticum integratur. Enimvero, sicut ex multis membris & partibus vnumquodque corpus consistit: ita Ecclesie vnitas ex diuersis personis conficitur, videlicet ex præcisis, prædestinatis, vo- catis, iustificatis, & glorificatis. Quos enim præcisiuit Deus, hos & prædestinavit, & in *Ioan. tral. 46.*

Est vnitas Ecclesie, quæ late patet in sacramentorum omnium societate & communione, quæ complectitur cum granis etiam pâ- leas, quando eas corporaliter mixtas ita partitur, vt neque illas iusti vident, neque ab illis iusti videntur: sic sunt in Ecclesia homines mali, vt in corpore humano humores mali: qui interdum exeunt ex corpore. *De baptismo.*

Sicut arca de lignis cedrinis construebatur: ita & Ecclesia de san- ctis construitur. Quadratum enim in quacunque parte posueris, fortiter stat: & sancti in quibuslibet tentationibus stabiles perman- nent, non aduersitatibus, non prosperitatibus cedunt. *Lib. Questio- num, quæst. 85. ad Orosium, q. 52.*

Si aliter non meruit pacem habere domus Dauid, nisi Absalon filius eius in bello, quod contra patrem gerebat, fuisset extinctus, quamuis magna cura mandauerit suis, vt eum quantum possent, vitium saluumque seruarent & esset cui penitenti paternus affectus ignosceret: quid ei restitit, nisi perditum flere: & sui regni pace ac- quiescit, suam mortem consolari? sic ergo catholica mater bel- lantibus aduersus eam quid aliud quam filius suis: quia vti que ex ipsa magna arbore, quæ ramorum suorum porrectione toto orbe diffunditur: ite in Africa ramulus fractus est: cum eos charita- te parturiant, vt redeant ad radicem, sine qua veram vitam habere non possunt: si aliquorum perditione ceteros tam multos colle- git, præsertim quia ista non sicut Absalom, casti bellico, sed sponta- neo magis intuitu pereunt, dolorem materni cordis lenit, & sanat, tantorum liberatione populorum. *De correctione Donatistarum, ad Bonifacium, c. 20.*

D. Hieronymi, quomodo aquila, quæ regina est animi, certo tempore amittit pilos, & remanet implumis: sic etiam Israel depo- nat omnem gloriam suam. *In c. 1. Michæ.*

Egrèditur fons de domo Domini, quæ interpretatur Ecclesia. De quo & Ezechiel & Zacharias ponunt in fine voluminum suorum, vt spinas nostras & vitia atque peccata, quæ nullam frugem habuere sultitæ, commutent in Domini noualia, & ariditatem nostram ri-

gent aquis largissimis, & pro spinis ac verpibus, fons germinemus. Eten eo loco vbi quondam fonticulus foris con- nitiatus est Beelphegor, lilia castitatis, & rose puritatis exuberent. *in Ioelem, 13.*

¶ HIEROGLYPHICA

Tunicum malum tintinnabulo adiectum, cuius tintinnabulo braos potissimum reperias, vt olim Eucherius, in libro de- tific interpretatur, vnitatem Ecclesie & ex multis gentibus con- demsonum, hoc est, in eadem præcepta conuenientiam. *Pier. Val. lib. 4. 5. pag. 577.*

Edictum.

¶ EXEMPIA BIBLICA

EDICTORVM tam bonorum quam malorum exempla, in scripturis sacris, Gen. 11. 20. Exodi 1. 8. 5. 16. Ieroboam, 1. Reg. 12. 18. Achab, 22. 13. Ahab, 2. Paral. 15. 13. Cyprius, 2. Paral. 28. 2. Paral. 3. v. 8. 9. Artaxerxes, 1. Esdr. 4. 8. 21. 2. Esdr. 7. 13. Darius, Esdr. 1. 19. Esdr. 3. 9. 13. 2. Esdr. 7. 13. Nabuchodonosor, Dan. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 26. Artaxerxes, Machab. 1. v. 43. 44. Augustinus, c. 2. 9. 11.

Educatio.

¶ DEFINITIO ET ETYMOL.

EDUCATIO, Græce ἀγωγή, dicitur. Veritas quod modo tertie, modo est primæ coniugationis, quæ dicitur nutritio, prouehio, vnde liberorum educatio dicitur. *Terentius in Andria: Eduxi à parulis, habes meo. Nonnumquam educere est, extrahere, & extrahere dicitur, hoc dicens, eduxit corpore telum. Aliquando ponitur, re. Virgilius:*

— Aramq; sepulchri
Congerere arboribus, caloz, educere certant.

¶ APOPTHEGMATA

Socrates dicebat, optimè natis, ingeniusque possidetibus, bene- dam rectam institutionem. Idem enim in his vitiis, quæ in equis, in quibus qui feroces sunt ac generose indolis, vni primis annis rectè instituantur, egregiè & ad omnem usum modi euadunt: si minus, effertit, intracabile, & intractabile. Eoque fit vt felicissima quæque ingenia corrupta sunt, in stituentium, qui innox equos vertunt in alinos: quod in- ris imperare nesciant. *Erast. 3. 4. 400.*

Idem dicebat, Muliebrem sexum virili non minus, quam & ad disciplinas, & ad omnem virtutem, etiam fortissimè tanquam viris propria, Græcia viro dicitur, quæ in- instituitur. Id collegit ex puella saltatrix, quæ in vni- uerum, mira arte trochos duodecim in alium protulit, ita temperato altitudinis spatio, numerisque pedum, ut falleret: eademque inter acutissimos gladios, non tim- stantium, impauida saltaret. *Ibid.*

Idem interrogatus etiam quam ob rem ipse non repu- Republicam quam administrandi rationem optime res- spondit, Eum viriorem esse ciuitati, quæ multo melius gubernanda Reipub. quam qui ipse rectè gubernaret.

Idem adhortabatur iuuenes, vt se libere ad discipulos terent: quod si essent egregia corporis forma, eorum in- indignum committerent: si minus, quod corporis in- niti cultu morumque, honestate pensarent. Ad hoc vni- rapiebat occasionem ad virtutis studium adhortandi, quæ- Anonymus puer quidam apud Platonem educeretur, licent- trem ex interuallo rediisset, eumque, vidisset effusum, quæ- ratus dixit: Se tale nihil vniquam apud Platonem videret, quæ- est, iam inde à teneris virtuti assuecere. *Erast. 1. 6. 400.*

Aristoteles Scagrita dicebat, parentes qui rectè edu- tuissent, multo honorabiliores esse ijs qui tantam generos- ab his contigisset viuere, ab illis bene viuere, *Lactantius* ad- adscribitur. Optima statim discenda sunt, nec rursus in- me docilis est, superuacaneis est occupanda. *Lactantius* ad- *Idem*, quidam cum Aristippo agebat, vt filium suum erudiendum, sed quum philosophus pro mercede gen- gentas drachmas, ille deterritus magnitudine pecu- quit, emere non mancipium. *Athie, inquit, habet quæ-*

Percles, Atheniensis dicebat, non oportere in vrbe nutriti leonem: si autem sit alitus, obsequi ei conuenire. Monuit autem vt præcipue nobilitatis & concitari ingenii iuuenes reseruentur, nino vero fauore ac profusa indulgentia pasci, quo minus potentiam obtineant, ne impediatur, Quod stultum sit & inutile, eas obrectare vires, quas ipse foueris. Est autem hoc de Alcibiade dictum, vt refert Aristophanes, & *Plur. in eius Vita, & Val. Max. lib. cap. 3.*

Proclus filium habebat intemperantem, gallis gallinacis, cornicibus, catellis, & equis alendis indulgentem, quem pater adeo non increpabat, vt vna cum illo potius lasciuiret. Quo homine cum ab amicis obiurgaretur, Citius, inquit, desinet, cum senibus colludens, quam cum æqualibus. *Phil. in Soph. & Valat. lib. 18. comment.*

¶ SIMILITUDINES.

Syracida, quemadmodum equus indomitus sit ore duro: Sic filius indulgenter tractatus sit temerarius & præceps. *cap. 10.*

Philonis Indei, quemadmodum bonæ habitudinis corpora membris omnibus ægilia securos pædorribas faciunt; exhibendo illis vel nihil negotii, vel minimum: ita dem quæ agricolis generose plantæ per se proficientes in bonis arboribus. Sic anima bene nata præceptis obuam se offerens, a seipsa magis, quam à magistris adiuuatur, arreptisque rudimentis cuiusdam scientiæ, & equus (iuxta proferbium fertur in plantieth *lib. de vna Moysi.*

Chryssomi, vt ex radice optima furculi prodeunt firmiores ac semper in meliora proficiunt: Ita si parentes boni bene instituant filios ipsos seruiant. *Homil. 9. ad Hebræos.*

Magnum depositum habent parentes, filios, si ingenti illos ferient cura, atque omnia faciamus, ne fur id nobis altius auferat. At vero nunc contra faciamus. Nam vt fundus quidem sit optimus, cuncta molimur, cumque fidelis viro, magno cum studio tradimus, & agationem atque mulionem procuratoremque ac dispensatorem, qui nobis magna beneuolentia afficiatur, inquirimus: cæterum quod nobis omnium charissimum est, omnino negligimus neque curamus quo pacto filium nostrum fideli cuiquam viro committamus, qui ipsius tueri ac seruare pudicitiam possit. Et certe nullus fundus, nulla possessio, æque nobis gratus atque charus esse debet: quippe hæc omnia filius quatuntur. Igitur maior nobis possessionum cura est quam eorum, quorum illæ gratia comparantur: quod profecto absurdissimum est. Exerceamus igitur ad virtutem atque pietatem molles filiorum animos: cætera omnia secundo loco queramus. Nam siquidem illi improbi fuerint, nihil eius pecuniæ proderunt: sin autem probi, nihil eis paupertate lædentur. *Homil. 9. ad Hebr. & c. 10. ad Hebr.*

Si magno seriore argentum tibi esset collatum in homine grato, nec impotenti, scio huius te malle literas liberis relinquere, vt ingentes inde capiant fructus, quam pecuniam, ne cogentur alios querere, vbi tuto queat collocare. Da igitur filius tuis has literas. Deum sibi debitorem relinque, hoc chirographum, quod maiores omnibus prædus fructus reddere solet; relinquere filius recusas: magna certe id est dementia: præsertim cum scias, quia quamuis hoc filius relictum sit chirographum, tamen & ipse abiens hinc, tecum portas. Talia quippe sunt spiritalia, vt multis multiplicata satisfaciunt. *Homil. 77.*

Quemadmodum industrii agricolæ primum semen in terram deponunt, cupressi, aut aliarum arborum similitum, deinde vbi conspexerint e semine factam arborem, non relinquunt in eadem terrâ, sed inde reuulsam plantulam, in aliud transferunt solum, vt terra recens in gremio suo exceptam illius radicem, puram & integram vim suam, proferat ad nouam educationem: Ita & Anna filium præter spem præseminatum in templum transfudit domo, vbi sunt perpetuæ fontium scatebræ, & irrigationes spiritalia. *Homil. 8. de Anna, de quæ Samuelis educatione. fol. 24.*

D. Hieronymi, vnde & tibi est prouidendum, ne ineptis blanditijs foeminarum, dimidiata dicere verba filia consuescat, & in auris atque pupura ludere, quorum alterum linguæ, alterum moribus efficit, ne discat in tenero, quod ei postea didicendum est. Græchorum eloquentia, multum ab infantia sermo matris cõtulisse scribitur: Hortensii oratio inter paternos sinus coaluit. Difficulus eradicatur, quod rudis animi peribiberunt. Lanarum conchylia quis in pristinum candorem reuocet? Recens testa diu & saporem rehet, & odorem, quo primum imbuta est. Græca narrat historia, Alexandrum potentissimum regem, orbisque dominorem, & in moribus, & in intellectu, Leonidis pædagogi sui non potuisse carere vitus, quibus adhuc paruulus fuit infectus. *In Epistola ad Laurentium.*

Misimus interim te tibi, id est Paulo seni Paulum seniore, in quo propter simpliciores quosque multum in deiciendo sermone laborauimus. Sed nescio quomodo etiam si aqua plena sit, tamen eundem odorem lagena seruat, quo dum iudis esset, imbuta est. *Ad Paulum Concordiensem.*

D. Anselmi, videas hominem in vanitate ab infantia vsque ad

profundam senectutem conuersatum, sola retrorsum hispenitus obduratum. Cum hoc age de spiritibus utilitate diuine contemplationis loqueretur, hanc leuissimam stia doce, & prospicies eum nequaquam posse ad horum mirum; indurata est vera, in ista ætate murmurata, obsequi didicit. Econtra desideres puerum ætate de conuergere de huiusmodi differentem. Nec quidem murmuratum est cera, & quasi liquens; nec imaginem signi, quæ tunc: quatenus aptam formam ex lumina formet, in instrumento leuiter promit, & percutit, & postmodum etiam deserere, leuissime leuissimæ leuissimæ informat. Sic ros vestros cupitis moribus ornatos esse, necesse est, ut nonis leuissimæ atque sublimis. Tenebra quidem tenebra ad perfectam ætatem promittit. *In similib. cap. 378.*

Lactanti, sicut si ferentes ager, qui est natura ferax, non tunc: quatenus aptam formam ex lumina formet, in instrumento leuiter promit, & percutit, & postmodum etiam deserere, leuissime leuissimæ leuissimæ informat. Sic ros vestros cupitis moribus ornatos esse, necesse est, ut nonis leuissimæ atque sublimis. Tenebra quidem tenebra ad perfectam ætatem promittit. *In similib. cap. 378.*

Lactanti, sicut si ferentes ager, qui est natura ferax, non tunc: quatenus aptam formam ex lumina formet, in instrumento leuiter promit, & percutit, & postmodum etiam deserere, leuissime leuissimæ leuissimæ informat. Sic ros vestros cupitis moribus ornatos esse, necesse est, ut nonis leuissimæ atque sublimis. Tenebra quidem tenebra ad perfectam ætatem promittit. *In similib. cap. 378.*

Nullus equus recte fessori præcipit, nisi arte dometur ingenium non feror, nisi præceptis acriter edocet. *dem.*

Qui equos recte alunt, eos docent parere fructum, non volunt influere, primum affluat: vt dicitur *dem.*

Nulla tam fera bellua, quæ non mansueti carere possit, tam agreste ingenium, quod institutione non mansuetum. *dem.*

Vt multa agrestia subnascantur in agro, mala quædam sed tamen signa felicitatis atque vberis soli, si quis quædam afficitur: sed de mali arguit ingenium non malum. *dem.*

Vt mollis materis facile sigillum imprimatur, ita ingenium item: Ita puerorum ingenia facile quamuis recipiuntur, sed tate duretant, non item. *dem.*

Errata suber appenditur retibus, vt natent, multum nexum deorsum trahat: & in æquo tenent: Ita fructus ne viuendi instituitur, si malicia addita non sine est. *dem.*

Vt plures vrbes præternavigasse pulchrum est, sed incolere optimam: Ita quæ plurima sunt cognoscenda, retinendaque optima. *dem.*

Vt ager, si non colatur, non solum infertur, sed etiam multa syluestria producit: Ita adolescens non præceptis honestis exercetur, non solum non exadhibet, multa vitia defleat. *dem.*

Vt agricolæ vallos apponunt arbutulis, quo retentur qui intutur, addit monita & præcepta ingenia filiorum, cent in vitia. *dem.*

Ciceroni, vt agri non omnes frugiferi sunt, qui colantur, mi non omnes culti fructum ferunt. *Lib. 2. Top. cap. 1.*

Seneca, si agricolam a bor ad fructum producta, ex sectu gregis sui capit voluptatem, si alium fructum inuictu, quam vt adolecentiam illius suam iudicet, credis his, qui ingenia educauerunt, & quæ tenentur, adulta subito videntur? *Lib. 2. epist. 34.*

Peltriani, quemadmodum agricola vberem etiam rosos (serus ex arbore ipsa legens, quam suis quodammodo feterat, ac diu multa cura produxerat: Ita præceptis honestis intuentur eorum, quorum ingenia atque quædam ma iuuentute foeliter formauerunt. *Lib. 6. epistola ad Erastium Puccinum.*

Vt Rami & furculi prauis, tortuosisque natura, minus redigi ad rigorem suum possunt, quam vis manus molliantur, sed ad naturalem illam suam prauitatem Sic it qui parum nati honeste, parum educati ingenio

